

LA PREGÀRIA AMB ELS SALMS

Bona nit:

Començaré dient que hem de perdre la por a pregar amb els salms. Hi hem d'entrar. Els hem de llegir. No hem de tenir por del llenguatge ni perquè és poesia ni perquè pertanyen a l'Antic Testament; com diré més endavant, els hem de llegir pensant que nosaltres som part del Nou Testament.

Després de les dues xerrades o pregàries dels mesos anteriors: la pregària del cor i la pregària carmelitana, fem pregària amb els salms sortida del nostre cor per poder arribar a la meditació i la contemplació del misteri de Déu. Els salms ens han d'ajudar a trobar-nos amb Ell.

Van ser creats perquè el poble d'Israel, tot cantant, es poguessin adreçar a Déu de manera personal o comunitària, tot peregrinant, demanant el seu ajut, queixant-se quan Déu no els escoltava o enaltint-lo per la felicitat de veure's salvats. Tenien lletra i música i eren coneguts tant pels homes com per les dones. Eren una part important del culte.

També avui, els salms ocupen bona part de la pregària de l'Església. Celebracions sacramentals, litúrgia de les hores... Ens són més familiars del que ens pot semblar; per això cal que perdem les pors a pregar amb els salms. És més, de segur que sovint preguem tot recordant o repetint alguna de les antífoes conegudes, sense pensar ni tan sols que estem pregant:

Déu meu, Déu meu...
Que el vostre amor, senyor, no ens deixi mai...
El Senyor m'il·lumina i em salva...
El Senyor és el meu pastor...
Beneeix el Senyor ànima meva...
i tantes altres...

Certament que nosaltres no hem d'aprendre de memòria, com feien els jueus, els 150 salms inclosos en el salteri. Com us deia, per pregar amb un salm potser només cal una frase que anem repetint fins que forma part de nosaltres mateixos, de la nostra respiració. I ho podem fer recordant simplement i senzillament la melodia... Recordem allò de Sant Agustí: qui prega cantant prega dues vegades.

Passada l'experiència de les dues xerrades anteriors, en les quals amb un parlar senzill i assequible varem ser transportats a la pregària, continuada després en la vida quotidiana; haig de reconèixer que aquesta d'avui pot resultar no tant pràctica i per això més àrida... però és que crec que per endinsar-nos a pregar amb els salms cal que els coneguem també, diguem-ne que en la seva vessant més teòrica o exegetica.

* Els salms, com ja he dit, són poemes compostos per a ser cantats o almenys recitats amb acompanyament musical.

* Hi ha poemes:

- un home sol parla d'una situació o anhel *personal*
- expressen aspiracions *comunitàries* del poble
- expressen tota la gamma de sentiments del cos humà:
 - . joia exultant
 - . angoixa davant la mort
 - . desig de pau
 - . acció de gràcies
 - . pobresa
 - . màxim benestar
 - . desig de venjança
 - . súplica insistent

* Alguns salms van ser compostos per al culte.

* Altres són experiències religioses: - joia de pregar

- felicitat d'estar prop del temple o a Jerusalem
- nostàlgia d'estar-hi lluny
- confiança en la benedicció de Déu
- cants de peregrinatge a Jerusalem

* Altres no tenien originàriament cap referència al culte o al temple.

* Un compilador va seleccionar-ne 150 per destinar-los al culte. Així van esdevenir el model de la pietat personal de tot israelita.

* La mentalitat jueva és totalment sacral. Tota la vida jueva fa referència a JHWH (art, literatura, etc.). Per això tots els sentiments del cor (des de la dolcesa a l'odi) tenen cabuda en la pregària i, doncs, en el salteri.

*Tot el *salteri és una confessió* (= reconeixement agraït) de l'aliança de JHWH amb el seu poble (Noé, Abraham, Isaac, Jacob, Moisès, David, temps d'Exili... Jesús). *Reflecteix la fe i l'esperança de l'AT*, del qual en som hereus.

* Tot el salteri ens presenta la grandesa i l'amor del Déu únic, creador i salvador, que fa aliança (gairebé de tu a tu) amb el poble.

Els salms sempre han estat un material viu d'expressió, encara ho són avui. El NT se'n fa ressò d'una manera notable. Cap llibre de la Bíblia no és tan citat al NT com el dels salms. Les cites poden ser: a) explícites, que vénen precedides d'una presentació; b) implícites, passatges que l'autor té en ment o copia literalment.

És més, tot el NT interpreta cristològicament no sols el salteri sinó tot l'AT. Veiem alguns exemples de cites de salms:

Mt 21, 42 → Ps 118, 22

Mt 27, 9 → Za 11, 12a (tot i que diu que és de Jr per alguns punts de contacte que té)

34 → Ps 69, 22

35 → Ps 22, 19

39 → Ps 22, 8

43 → Ps 22, 9
46 → Ps 22, 2
Ac 2, 24 → Ps 18, 6 (grec)
25-28 → Ps 16, 8-11 (grec)
30 → Ps 132, 11
31 → Ps 16, 10 (grec)
34-35 → Ps 110, 1

He 1, 5 → Ps 2, 7
10.12 → Ps 102, 26-28
10, 5-9 → Ps 40, 7-9 (grec)

1Pe 2, 3 → Ps 34, 9
7 → Ps 118, 22

...I són molts els exemples que podríem anar citant.

Cal esmentar de manera particular el salm 22 (21) que té un gran relleu en les quatre “passions”. El P. J. Danieleau diu que als sinòptics, aquest salm més que no pas citat és incorporat a la trama mateixa de la narració.

Potser ens podem preguntar: i per què aquesta importància? Pel seu ús sinagoga i al culte. Heus ací, doncs, també en la importància que tenen en la litúrgia romana.

Pels cristià els salms són una confessió de l’aliança, de la salvació manifestada en Jesucrist. La fe, l’esperança i l’entusiasme que els salms oferien al jueu s’han vist confirmades per l’amor de Jesucrist.

A més dels anomenats salms messiànics, molts fragments d’altres són aplicats a la persona de Crist. Els Pares i els teòlegs han intentat mostrar com la promesa messiànica es troba sencera en els salms, i com aquests acabem directament o típicament en Crist. L’exegesi és legítima, ja que el sentit típic, no previst per l’escriptor però volgut per Déu, completa el sentit literal i respon a les exigències de la pedagogia divina progressiva, i consisteix en la relació que les realitats de l’AT tenen amb la vida i els misteris de Jesucrist.

Els salms van ser pregats per Jesús mateix, com a bon jueu que era. Des d’aleshores prenen tot un sentit nou a la llum de Jesucrist i del seu misteri pasqual. Ja no són sols pregària d’un jueu, sinó de Jesucrist. Això fa que els seguidors de Crist, que al llarg de la història han fet dels salms el centre de la seva pregària, donin un sentit cristològic als salms. Tota la tradició, ja des de Justí (s. II), ha interpretat així els salms.

A més de Sant Agustí (*Enarrationes in Psalmos*), són molts els comentaris dels Pares sobre els salms per fer veure el sentit cristià que tenen, fins i tot els més difícils. Actualment algunes coses ens poden semblar ingènues o simplistes, massa primfilades... però l’actitud fonda de trobar Jesucrist en els salms és vàlida. Resumint el pensament patristic:

+ Jesucrist prega i és pregat:

Ps vox Christi: - Jesucrist el pregà en la terra expressant els seus sentiments en l'obra de redempció

- Jesucrist el prega ara, cap com és de la comunitat cristiana, al Pare per l'Església

Ps vox ad Christum: - L'Església hi prega per Jesucrist al Pare

Els salms en diverses situacions i de diverses formes creen una comunicació molt viva entre tres pols: Déu, els fidels i els adversaris. En aquesta conversa entre tres apareixen com a fons les institucions que sostenen la vida i la fe del poble, i d'altres pobles.

Quan els salms van ser reunits en col·leccions i en un llibre i reutilitzats en el culte del temple i de la sinagoga, eren cantats a la llum d'aquella fe que veia en la Bíblia l'obra d'un sol autor, Déu, que en el curs de la història anava concedint al seu poble nous favors. Per això eren cantats referint-se tant a la seva situació present com a l'actual del poble. Ja ho hem dit i hem pogut comprovar: Jesús mateix referia els salms a situacions de la seva vida, i els apòstols els referien a Jesús i a la vida incipient de l'Església; Sant Agustí els entenia com pronunciats per Jesús en nom propi o del seu cos, l'Església.

I nosaltres, l'Església, en pregar els salms ens unim a la pregària que el Senyor adreça constantment al Pare. En la pregària amb els salms prenem consciència, en solidaritat amb els altres, Església i homes, de:

- la nostra finitud (criatures)
- el nostre pecat
- ser perdonats
- ser salvats en el Fill, Jesucrist
- ser Fills de Déu

...i ho apliquem a la nostra situació concreta, personal i col·lectiva del s. XXI.

I encara, per acabar, del n. 25 de la Constitució *Dei Verbum* podem desprendre: Déu ens parla per les lectures, i nosaltres li responem amb els salms i per la pregària personal.

ELS SALMS AGRUPATS PER GÈNERES

Aquest agrupament dels salms és només orientatiu. Algunes vegades un mateix salm es troba en més d'un grup, perquè el salm inclou motius de més d'un gènere.

Les súpliques i accions de gràcies d'estil jeremià estan marcades amb l'abreujatura (Jr).

Els motius que no formen un gènere independent i el grup dels graduals, que inclou diversos gèneres, estan entre parèntesi.

I. Cants de lloança, de victòria i d'aclamació

1. Cants de lloança:

A. Sense invitació: 8, 19, 65, 89:6-12, 104.

B. Amb invitació: 33, 103, 105, 111, 113, 114, 117, 135, 136, 138, 92, 145, 147, 148, 149, 150.

(cf. 1Cr 29:10-13; Dn 3:52-90; Tb 13; Lc 1:46-55.68-79)

2. Cants de victòria.: 18, 68, 144.

(cf. Ex 15: 1-18.21; Jdt 16:1-17; 1S 2:1-10; Jt 5)

3. (Salms que tenen el motiu de teofania: 18, 29, 50, 68, 77, 97).

(cf. Dt 33:2.26-28; Jt 5:4-5; Na 1:2-10; Ha 3:3-12)

4. Aclamacions al Senyor, rei del món: 24, 29, 47, 68, 93, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

II. Cants que celebren la ciutat de Déu i el Temple

5. Himnes a la glòria de Sió: 46, 48, 76, 87, 102, 126, 132, 137.

6. Salms de pelegrinatge (i graduals): 84, 122 (120 al 134).

7. Ritual d'entrada al temple: 15, 24.

(cf. Mi 6:6-8; Is 33:14-16)

8. Congratulació del sacerdot als fidels: 1, 112, 127, 128.

(cf. Dt 33:29)

9. Oracles de protecció divina.: 91, 121, 125.

61, 62, 63, 73.

10. Felicitat i seguretat del qui troba acolliment prop del Senyor: 4, 23, 36, 42, 43, 49,

III. Cants reials

11. Títols divins del Messies: (2), 20, 21, 45, 72, 89, 101, 110, (132).

IV. Cants de súplica i d'acció de gràcies

12. Súplices personals: 3, 6, 13, 22(Jr), 28, 31, 38(Jr), 39(Jr), 40(Jr), 51, 54, 55, 56, 57, 59, 64, 69(Jr), 70(Jr), 71(Jr), 86, 88(Jr), 102, 109, 140, 141, 142, 143.

13. Súplices nacionals: 28, 44 60, 74, 77, 79, 80, 83, 85, 90, 94, 108, 120, 123, 129, 137, 144.

14. Súplices d'un acusat innocent: 7, 17, 26, 35(Jr), 131, 139.

15. Oracions penitencials: 51, 130.

16. Confessió de culpes del poble: 106.

(cf. Esd 9:6-15; Ne 9:5-37; Dn 9:4-19. 3:26-45; Ba 1:15—3:8)

17. Accions de gràcies: 18, 22(Jr), 28, 30, 31, 32, 40, 41, 54, 56, 57, 64, 66, 67, 71, 103, 108, 116, 118, 124, 144.

V. Fidelitat a l'Aliança, meditació i exhortació

18. Cants que recorden les lliçons de la història: 78, 105, 106, 114, 135, 136.

19. Salms (alfabètics) sobre la sort del just i de l' injust : 1, 9, 10, 25, 34, 37, 92, 111, 112, 119, 145.

20. Reclamació per la violació de l'aliança: 50, 81, 95.

21. Reprensió i amenaça profètica: 2, 11, 12, 14, 52, 53, 58, 75, 82, 94.

PECES SINGULARS.

Banedicció sacerdotal: 67.

(cf. Nm 6:23-27)

Lletania litúrgica: 115.

(cf. 135:18-20)

RESUM – ESQUEMA D’UN POSSIBLE CURS SOBRE ELS SALMS

* Què és el salteri?:

- En hebreu = “Tehil·lim” = lloances → només un cert gènere de salms
→ lloança en sentit ample
= “mizmor” = poema cantat i acompanyat amb instruments de corda
- La Bíblia “LXX” i la “Vulgata” = Salms
- Llibre important en la Bíblia hebrea (al principi dels “Ketubim”); en la grega (al principi dels “Sapiencials”) ; a la “Vulgata” (en segon lloc)

* Numeració:

- Nombre indeterminat de poemes → 150 (Bíblia hebrea, “LXX” i “Vulgata”)
→ 151 (“Pesito” – versió siríaca)
→ 150 = irreal
- Diferències

Hebreu	Grec-Llatí
1 – 8	(1 – 8)
9 – 10	(9)
11 – 113	(10 – 112)
114 – 115	(113)
116	(114 – 115) → (114) = 116: 1-9 → (115) = 116:10-19
117 – 146	(116 – 145)
(147)	(146 – 147) → (146) = 147:1-11 → (147) = 147: 12-20
148 – 150	(148 – 150)
- Hom troba repeticions → nombre de 147
- Hom troba doblats

* Autor:

- David (?)
- Les referències personals dels títols no indiquen necessàriament l’autor

* Antiguitat:

- Relativització per les diverses relectures al llarg de la història
 - . postexílics (Joachim Becker)
 - . d’origen antic, preisraelites (Dahood)
 - . entre s. VIII-VI a. C., monàrquics (H. Gunkel)
 - . poemes del s. IX a. C. (G. Camps) → s. IV – 250 a. C.
 - . monàrquics
 - . postexílics
 - . cap de l’època postmacabea (s. II a. C.)

- Recopilació del temps d'Ezequies (?)
- A la Bíblia hebrea a principis del s. II a. C.
- Text hebreu primitiu = molt defectuós → versions (?)

*** Títols:**

- És el v. 1 de molts salms. Els Ps 1 i 2 no en tenen
- A la Bíblia hebrea 34 no en tenen; a la grega, 19
- Indicacions dels títols:
 - I) Gènere de Ps → Salm. Miktam. Maskil. Schicaion

II) Referència autors (col·leccions) → 55 al “mestre de cant”; 73 a “David”; 12 a “Asaf”; 12 a “coré”; 2 a “Salomó”; 1 a “Moisés” (90); 1 a “Iditum” (39); 1 a “Heman” (88); 1 a “Etan” (89); 1 a “un pobre” (102)

III) De contingut musical (a vegades dins el mateix salm) → instruments de corda; arpa de Gad; mòdes musicals; melòdies conegudes; “slak” = “sela” = Cadència Interludi = canvi de to (= pausa?)

IV) Litúrgiques → graduals o peregrinatge o processó (120 – 134); dedicació del temple (30); per al dissabte (92); per commemorar (38 i 70)

V) Històriques → passatges de la vida de David

→ No coneixem ni els autors, ni l'origen (és litúrgic com a recull), ni la composició

*** Llibres:**

I) 1 – 41; II) 42 – 72; III) 73 – 89; IV) 90 – 106; V) 107 – 150

- Divisió feta per a ús litúrgic

*** Reculls:**

- Segons els noms d'Elohim i Jahvè:

Jahvista I →	1 – 41	I
Elohista →	42 – 72	II
	73 – 83	
Jahvista II →	84 – 85	
	86	III
	87 – 88	
	89	
	90 – 106	IV
	107 – 150	V

*** Col·leccions:**

- De David:

- 3 – 41 (no el 33) → David I
- 51 – 71 → David II
- 138 – 145 → David III
- 108 – 110 → David (petit recull)

- Levítiqes:

- 42 – 49 → Coré I
- 84 – 89 → Coré II
- 50 + 73 – 83 → Asaf

- Col·leccions menors:

- 92 – 100 → Regne (Melak)

- Al·leluiàtics:

- 103/4 – 107 → Al·leluiàtic I = introducció a
- 111 – 118/113 – 118 = petit Hal·lel
- 135 – 136 → gran Hal·lel
- 146 – 150 → fi del salteri

- Graduals (ma'alath):

- 120 – 134 Segons Bockam: 120 – 122 → I
- 123 – 128 → II
- 129 – 134 → III

*** Poesia:**

- Paral·lelisme i ritme (per accents)

*** Gèneres:**

- Classificació difícil per la varietat
- Per captar la significació de cada gènere o de cada salm cal veure:
 - posició de Déu
 - posició del salmista
 - posició dels altres personatges
 - institucions que hi apareixen
- Cf. full a part

*** Influència al NT:**

- Llibre de l'AT més citat
- Cites (explícites o implícites) normalment com a compliment d'una profecia
- De manera particular el Ps 21

*** Interpretació cristològica:**

Ps = vox Christi (veu de Crist)

Ps = vox Christum (veu a Crist)

*** En la nostra vida:**

- Aplicació a la situació actual i particular en solidaritat amb els homes